

D ů v o d y:

Rekursu nelze přiznati oprávnění. Žalobce uvedl v žalobě, že se mu žalovaní zaručili za určitý stupeň stelnosti krávy a též za škodu, která by mu vznikla, kdyby kráva nebyla v tom stupni stelnou, a zejména podrobně tvrdil, že, když jim napsal, že krávu nechce, poněvadž pokáslává, přišli k němu žalovaní po odevzdání krávy a opětně ho ujistili, že kráva je 7 měsíců stelnou, a že žalovaná dodala, že mu škodu nahradí, ukáže-li se, že nebyla 16. února 1924 sedm měsíců stelnou. Škodu 1078 Kč žalobce odůvodňuje tím, že krávu, ač mléka nedávala, musil o 11 týdnů déle krmiti a ošetřovati, nežli by byl činiti musil, kdyby přislíbený stupeň stelnosti býval správným. Při ústním líčení rozepře dne 4. října 1924 žalobce výslovně uvedl, že neuplatňuje žalobou nároku ze správy, nýbrž nárok na náhradu škody pro nedostatek zaručené vlastnosti dobytka, ku které se oba žalovaní zavázali zvláštní úmluvou po dodání dobytka. Právem proto soud odvolací označuje tento nárok jako »smluvní«, jenž mohl býti umluven kdykoli vedle zákonného závazku ze správy; jehož uplatňování pak není vázáno propadnou lhůtou Šu 933 obč. zák. Jest to závazek k náhradě škody ze smlouvy (§ 1298 obč. zák.), jež žalobce nezakládá na správě pro nějaký nedostatek koupené krávy, nýbrž opírá o zvláštní, po odevzdání krávy uzavřenou smlouvu, kterou se prý žalovaní zavázali žalobci zaplatiti škodu, která mu vznikne, ukáže-li se jich tvrzení o stupni stelnosti krávy býti nesprávným. Takovýto závazek žalovaných, stal-li se skutečně, jest samostatným, nezávislým od správy pro vady dobytčete a platí proň všeobecná tříletá promlčecí lhůta Šu 1489 obč. zák. pro závazky k náhradě škody a nikoli propadná lhůta Šu 933 obč. zák. pro nároky ze správy. Poněvadž promlčecí lhůta tříletá ode dne odevzdání krávy (koncem února 1924) žalovaným, kdy promlčení započalo (§ 1478 obč. zák. slova »an sich«), do dne podání žaloby (dne 28. srpna 1924) ještě neuplynula, není žaloba ani opozděnou (§ 933 obč. zák.), ani promlčenou (§ 1489 obč. zák.). Že nárok na náhradu škody není nárokem ze správy, byť i se děla o něm zmínka v Šu 932 obč. zák., vyplývá z toho, že předpokládá zavinění zcizitelovo, kdežto při správě na vině nezáleží, jak bylo s dostatek odůvodněno v rozhodnutí sb. n. s. čís. 2434, na něž se tuto poukazuje.

Čís. 4750.

Obchod kompenzačním uhlím.

Jde o smlouvu nicotnou, vsunula-li se mezi výrobce potravin a důlní podnik osoba třetí. Byly-li potraviny dodány za ceny vyšší než zákonem stanovené, lze se domáhat pouze ceny maximální.

(Rozh. ze dne 26. února 1925, Rv II 840/24.)

Marie T-ová a Viktor F. dodali žalované důlní společnosti před státním převratem různé potraviny na t. zv. kompenzační uhlí, a postoupili

nárok na dodání uhlí spojeným pivovarům v Š. za 147.000 Kč, které nárok ten dále postoupili žalující firmě. Žaloba o zaplacení 147.000 Kč obmezených na 59.323 Kč 20 h byla zamítnuta soudy všech tří stolic, Nejvyšším soudem z těchto

důvodů:

Dovolatelka v dovolání výslovně prohlašuje, že nežádá nic jiného, než aby jí bylo vydáno, oč se žalovaná nespravedlivě a bezdůvodně obohacila. Pročež jednati jest jen o tomto právním důvodu. Zjištěno jest, že T-ová a F., kteří žalované straně před převratem dodali předměty potřeby a jimž kompensací za to s výhradou schválení příslušného úřadu měla žalovaná strana dodati 310 tun uhlí, zaprodali toto compensační uhlí spojeným pivovarům v Š., jichž postupnicí jest strana žalující, za 147.700 K. Zjištěno jest dále, že prodatelé oznámili adresu kupitele žalované straně a že tato kupiteli dne 16. října 1918 sdělila, že si adresu jeho za účelem dodání poznamenává. Správným jest závěr nižších stolic, že takto došlo k postupu nároku na dodání uhlí na spojené pivovary Š. Zjištěno je dále, že všechno compensační uhlí nebylo a nemohlo býti dodáno, jednak proto, že došlo k zákazu vývozu do Rakouska a že po té výnosem ministerstva veřejných prací ze dne 24. září 1919, čís. 59.694 byly dodávky compensačního uhlí dokonce vůbec zastaveny a veškeré dřívější compensační obchody uhlím prohlášeny za neplatny. Mimo to, jak doleji bude uvedeno, byla v tomto případě compensační smlouva dle Šu 879 obč. zák. nedovolenou a nicotnou. Ať dojiti nemůže k splnění smlouvy z kteréhokoliv z těchto tří důvodů, vždy platí táž zásada v §§ 877, 921, 1431, 1435 a 1477 obč. zák. stanovená, že dlužník jako bezelstný držitel nahraditi má druhé smluvní straně (nebo jejímu postupníku) to, co druhá smluvní strana mu dala, plnit své závazky, a to tak, by netěžil z její škody, t. j. aby nebyl obohacen na úkor druhé strany. Obohacení žalované strany spočívá v tom, že žalovaná strana, kteráž v tehdejších svízelných aprovisačních poměrech měla opatřovati důlnímu osazenstvu předměty potřeby, získala compensačním obchodem předměty ony za mírné ceny, a nemusela proto buď jinde je opatřovati za vyšší ceny nebo platiti poměrně vyšší mzdu. Žalobkyně vypočítává obohacení žalované strany použitím klíče »1.440 vajec za 15 tun compensačního uhlí«, takže k získání 310 tun uhlí jest třeba 29.760 vajec, kteráž prý na velmi nebezpečné podlouní cestě v Ruského Polska stála tehdy 4 K za kus. Činí prý tudíž obohacení celkem 119.040 K (nebo nyní Kč). Avšak i když by se předpokládala správnost tohoto klíče, není žalobní nárok opodstatněn. Uvésti jest především, že dovolatelka dostala za sporu 59.714 Kč 80 h s úroky, o kterouž částku žalobu omezila, a jest se obíratí otázkou, zda právem považovati jest poukaz této částky 59.714 Kč 80 h s úroky za plat na žalobní nárok, s čímž souvisí výklad dopisu ze dne 4. října 1919. Soud odvolací nesdílí názor nižších stolic, že v tomto dopise vysloveno bezpodmínečně storno sporné dodávky compensačního uhlí. Vždyť v odstavci druhém mluví se o tom, že kompensatoři mají vrátiti 147.700 K, a v třetím odstavci

prosí pisatel žalovanou stranu, by, kdyby kompensatoři uhlím jinak disponovali, bylo uhlí na udané adresy expedováno, jestliže žalované straně bude splacení oné částky vykázáno anebo pisatelem výslovně uvolnění povoleno. Nenabyli tedy kompensatoři volné dispozice nad uhlím a nemohli ku příkladu zciziti dle svého ono uhlí na tuzemské kupitele, nýbrž podmínkou volné dispozice bylo splacení kupní ceny předem obdržené. Opak nelze dovozovati ani z dopisů příl. 6 a E, jak míní odvolací soud. Nebylo tudíž pouhým aktem opatrnosti nebo dokonce jen obchodní kurtoisie se strany zástupce žalované strany Dra B-a, že náhrada ve výši 59.714 Kč 80 h za kompenzační zboží s kompenzatory smluvená nebylo vyplacena kompensatorům, nýbrž žalovanou stranou zadržena a se souhlasem T-ové a pod osobní zárukou Dra Z-a za souhlas druhého kompensatora F-a vydána žalující straně, kteráž pak přijala tuto částku jako plat konaný žalovanou stranou a žalobu na zbytek 59.323 Kč 20 h omezila. Jak sama žalobkyně v přípravném spise dozrává a jak i soud procesní výslovně zjišťuje, dostává se kompensatorům (jich postupníkům) onou smluvenou náhradou doplatek na nejvyšší ceny tržní za dodané věci. Tím však jest nárok z obohacení vyčerpán a více z tohoto důvodu přisouditi nelze. Kompenzačními obchody měla býti totiž důlním podnikům dána možnost, aby mohly osazenstvu za přiměřené ceny opatřiti předměty potřeby výměnou uhlí za tyto předměty, ale obchody tyto připuštěny byly pouze s bezprostředními producenty předmětů potřeby a za ceny maximální. Účelem pak bylo, aby uhlí nezdražené dostalo se do rukou spotřebitelů (srov. sb. n. s. civ. čís. 3517, sb. n. s. tr. čís. 775). V tomto sporu však nejde o takovéto dovolené kompenzační obchody. Jak zjištěno, se žalovanou jako majitelkou dolů ujednali kompenzační obchody Růžena T-ová a Viktor F., kteří nebyli výrobci. Jak žalobkyně sama v přípravném spise uvádí, nemohli kompensatoři opatřiti si kompenzační zboží ani za nejvyšší tržní ceny; vejce opatřovány byly na velmi nebezpečné podlounnické cestě z Ruského Polska a tím přišel kus na 4 K, kdežto nejvyšší cena tržní tehda byla 1.50 K. Žalobkyně dále sama tvrdí, že v témž cenovém poměru nakoupeno i ostatní kompenzační zboží, a že kompensatoři, přenechavše zboží hluboko pod touto vlastní nákupní cenou žalované straně, chtěli si hraditi ztrátu tu při dalším zcizení kompenzačního uhlí, a při tom ještě něco přivydělati. Již z toho je patrné, že kompensatoři vsunuli se do přechodu uhlí z výrobce na konsumenta, jako zbytečný článek a pustili se do pletich, které stupňovaly cenu uhlí. Šlo tedy na jejich straně o řetězový obchod a pletichy dle §u 23 čís. 4 nařízení o treštění válečné lichvy ze dne 24. března 1917, čís. 131 ř. zák., tudíž o právní jednání dle §u 879 obč. zák. nedovolené a nicotné, jehož právní povaha nedoznala změny tím, že došlo pak postupně k úplatnému postupu nároků v tomto nedovoleném jednání kotvících na žalobkyni. Takovým nárokům nelze dle §u 879 obč. zák. přiznati soudní ochrany ani v té formě, že pro výpočet obohacení žalované strany vzaly by se za základ ony ceny ilegálního obchodu; tím by vlastně oklikou žalovaná strana byla přinucena plniti nároky v onom nedovoleném činu založené. Vezme-li se však za základ pro výpočet obohacení ceny legálního ob-

chodu, jest žalobkyně výplatou částky 59.714 Kč 80 h s úrokem, ježto v ní — jak již řečeno — zahrnut doplatek na ceny legálního obchodu, úplně uspokojena, a právem byla žaloba ohledně další ještě uplatňované částky 59.323 Kč 20 h zamítnuta.

Čís. 4751.

Proti usnesení odvolacího soudu, jímž byl zamítnut návrh na navrácení k předešlému stavu pro zmeškání roku v odvolacím řízení, není opravného prostředku.

(Rozh. ze dne 3. března 1925, R I 43/25.)

Nejvyšší soud odmítl rekurs do usnesení odvolacího soudu, jímž byl zamítnut návrh na navrácení k předešlému stavu pro zmeškání roku v odvolacím řízení.

Důvody:

Napadené usnesení bylo odvolacím soudem vydáno za odvolacího řízení, neboť bylo jím rozhodnuto o přípustnosti navrácení k předešlému stavu pro zmeškání roku, nařízeného k výsledku stran před soudem odvolacím. Ježto tu nejde o žádný z případů, v §u 519 čís. 1—3 c. ř. s. výčetmo uvedených, ve kterých je rekurs proti takovým usnesením přípustným, bylo rekurs odmítnouti, což se podle §u 528 c. ř. s. mělo státi již v nižších stolicích.

Čís. 4752.

Podmínky povolení knihovního zápisu nájemního práva.

Nelze v pozemkové knize poznamenati, že nájemní činže jest předem zapravena.

(Rozh. ze dne 3. března 1925, R I 106/25.)

Žádosti nájemníků, by dle smlouvy nájemní ze dne 5. dubna 1924 povolen byl na domě čp. 144 záznam práva nájemního ve smyslu smlouvy s poznámkou, že nájemní činže 9.000 Kč na 3 léta jest zapravena, a by byla dále povolena 6měsíční lhůta, končící dnem 2. června 1925, ku spravení záznamu soud první stolice vyhověl, rekursní soud žádost zamítl. Důvody: K záznamu nájemního práva vyžaduje se dle §u 37 knih. zák., by nejen existence práva toho, nýbrž i svolení ku zápisu byly dostatečně osvědčeny. Předložená nájemní smlouva, opatřená neověřenými podpisy knihovních vlastníků, jakož i žadatelů však nevykazuje takového svolení vlastníků a následkem toho není tu zákonem žádaného podkladu pro povolení žádaného záznamu a poznámky předplacení nájemného.

Nejvyšší soud nevyhověl dovolacímu rekursu.